

Asia: E 61/2019 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta (Green Deal) 11.12.2019

Fingon asiantuntijalausunto EU:n vihreän kehityksen ohjelmasta

Vihreän kehityksen ohjelma on komission keskeinen tapa toteuttaa YK:n Agenda2030 kestävä kehityksen toimintaohjelmaa. On tärkeää, että EU edelläkävijänä edistää oikeudenmukaista, vastuullista ja kokonaisvaltaista kestävä kehitystä maailmanlaajuisesti.

EU:n tulee ulkosuhteissaan ja kehityspolitiikassaan pyrkiä siihen, että vahvistamme kehittyvien maiden kapasiteettia luoda omia vihreän kehityksen strategioita. Yhteistyössä kumppanien kanssa voimme rakentaa paikallista toimintaympäristöä, joka tukee innovaatioita, vastuullista yritystoimintaa sekä siirtymää vähähiiliseen yhteiskuntaan. Kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä rooli yhdessä muiden toimijoiden kanssa edistää Vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita. Suomalaiset kehitysjärjestöt korostavat, että ohjelman tulee ottaa ihmisoikeusperustaisuus ja tasa-arvo kaiken poliittisen päätöksenteon lähtökohdaksi.

Ihmisoikeudet ja niiden edistäminen ovat edellytys globaalin rauhan, vakauden, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen saavuttamiseksi. Ihmisoikeudet luovat vankan perustan EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteiselle arvopohjalle, jossa vaalitaan osallisuuden, suvaitsevaisuuden, oikeusvaltion, solidaarisuuden ja syrjimättömyyden periaatteita. Näin tulisi olla myös yleisesti EU:n ja erityisesti Vihreän kehityksen ohjelman ulkosuhdepolitiikassa. Ihmisoikeusperustainen lähestymistapa tukee kaikkia EU:n kehitystoimia: vastuuvellvollisuutta, osallistumista, avoimuutta, osallisuutta, demokratiaa ja tasa-arvoa.

Vihreän kehityksen ohjelman tiedonannosta puuttuvat tasa-arvo ja haavoittuvia ryhmien kuten naisten, lasten ja vähemmistöjen oikeudet. EU:n sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskeva toimintasuunnitelma (GAP II) kehottaa sisällyttämään sukupuolinäkökulman kaikkeen ulkoiseen toimintaan. EU:n kehityspoliittinen konsensus puolestaan sisältää vahvan kirjauksen tasa-arvosta yhtenä EU:n perusarvoista.

2.1.1. EU:lle kunnianhimoisemmat ilmastotavoitteet

”Komissiolla on jo selkeä visio siitä, miten ilmastoneutraalius voidaan saavuttaa vuoteen 2050 mennessä.”

On äärimmäisen tärkeää, että EU päivittää omat ilmastotavoitteensa Pariisin sopimuksen 1,5

Jotta elämä olisi reilumpaa. Ihan kaikkialla.

Elimäenkatu 25-27 (5. krs) | 00510 Helsinki | +358 9 584233 | info@fingo.fi

fingo.fi

asteen tavoitteen mukaisiksi ja kantaa globaalin vastuunsa ilmastonmuutoksen hillinnästä. Historiallisten päästöjensä, korkeiden asukasta kohti päästöjensä ja korkean elintasonsa vuoksi EU:lla on vastuu sekä tarvittavat voimavarat hillitä ilmastonmuutosta globaalissa etujoukossa. Jotta EU kantaa oman vastuunsa lämpenemisen rajoittamiseksi, unionin on oltava hiilineutraali jo vuonna 2040 ja päästöjen on oltava nieluja selvästi pienemmät pian tämän jälkeen. Tämä tarkoittaa sitä, että EU:n vuoden 2030 päästövähennystavoite tulisi olla vähintään 65 %. Ekosysteemien hiilinielujen suojelemiseksi ja vahvistamiseksi on asetettava selkeät tavoitteet ja lainsäädännölliset toimenpiteet. EU:n on samalla varmistettava, että sen hillintätoimet vahvistavat luonnon monimuotoisuutta mm. suojelemalla ja ennallistamalla ekosysteemejä.

EU:lla on vastuu ja myös hyvät edellytykset osallistua maailmanlaajuisiin energiatalouksiin, kansallisesti ja kansainvälisesti. EU:n omien kasvihuonekaasupäästöjen hillitseminen on osa kehittyvien maiden suhteitamme. On erityisen tärkeää, että EU tiukentaa omia päästövähennyksiään, jotta kehittyvät maat saavat kansainvälisellä areenalla aikaa ja tilaa kehittää omaa kestävä kehityksen polkuaan. Fossiilisten polttoaineiden käyttö kiihdyttää ilmastonmuutosta, joka vaikuttaa kaikkein kielteisimmin kehittyvien maiden köyhien elämään. Murrosta varten EU:ssa on siirryttävä 100 % uusiutuvaan energiaan ja energiatehokkuutta on edistettävä. Toimenpiteissä on erityisen tärkeää huomioida sosiaalinen oikeudenmukaisuus sekä oikeudenmukainen siirtymä, jotta ketään ei jätetä jälkeen.

2.2.3. Tutkimustyön hyödyntäminen ja innovoinnin edistäminen

”Uudet teknologiat, kestävät ratkaisut ja disruptiiviset innovaatiot ovat ratkaisevan tärkeitä Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi.” ”Komissio aikoo tukea työtä, jolla pyritään ottamaan digitalisaatiosta kaikki hyöty ekologisen siirtymän tukemiseksi. Kiireellisintä on parantaa EU:n kykyä ennakoita ja hallita ympäristökatastrofeja. Tämän vuoksi komissio aikoo koota yhteen Euroopan parhaan tieteellisen ja teollisen asiantuntemuksen maapallon huipputarkkaa digitaalista mallintamista varten.”

EU:n tulee ulkosuhteissa ja kehityspolitiikassa pyrkiä siihen, että yhteistyömme vahvistaa kehittyvien maiden kapasiteettia luoda omia vihreän kehityksen strategioita. Eli yhdessä eri toimijoiden kanssa rakennamme sellaista paikallista toimintaympäristöä, joka tukee innovaatioita, vastuullista yritystoimintaa sekä siirtymää vähähiiliseen yhteiskuntaan. EU:n tulee myös vahvistaa kehittyvien maiden kykyä innovaatioita tuottavaan tutkimukseen. Tämä on erityisen tärkeää paikallisen kapasiteetin, kestävyuden sekä oikeudenmukaisen ja toimivan yhteiskunnan näkökulmasta.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset ympäristöön ja ihmisten hyvinvointiin näkyvät voimakkaimmin kehittyvissä maissa. EU:n tulee tukea kehittyvien maiden kykyä ennakoita ja hallita ympäristökatastrofeja mm. tieteellisen tutkimuksen ja digitaalisten työkalujen avulla.

2.2.4. Koulutusalan aktivoiminen

”Komissio aikoo laatia eurooppalaisen osaamiskehyksen, jonka avulla voidaan kehittää ja arvioida ilmastonmuutosta ja kestävä kehitystä koskevia tietoja, taitoja ja asenteita.”

Koulutusalan aktivoiminen on tärkeä askel kestävään tulevaisuuteen siirryttäessä. Kestävä kehitys ei voi toteutua ilman osaavia ja motivoituneita ihmisiä. Kansainvälisen asiantuntijajoukon laatima Envision 4.7: Roadmap in support of Target 4.7 (2019) on valmis tiekartta, jonka avulla Agenda

Jotta elämä olisi reilumpaa. Ihan kaikkialla.

Elimäenkatu 25-27 (5. krs) | 00510 Helsinki | +358 9 584233 | info@fingo.fi

fingo.fi

2030 –tavoitteen 4.7 toimeenpano ja kansalaisten sitouttaminen kestäväan kehitykseen voidaan varmistaa Euroopassa. Tiekartta on hyödyllinen väline myös Green Dealin toimeenpanossa.

Eurooppalaisen osaamiskehyksen laatiminen tietojen, taitojen ja asenteiden arviointiin ja kehittämiseen on kannatettava aloite. Niissä on olennaista huomioida EU:n ja sen alueella asuvien kansalaisten toimien globaalit vaikutukset.

Koulutusalan vaikutusta globaalisti kestäväan kehityksen edistämiseen on kehitettävä kokonaisvaltaisesti opetuksen sisällöt, oppilaitoksen toimintakulttuuri ja koulutuksen rakenteelliset puitteet huomioiden. Opettajille ja kasvattajille on tarjottava riittävästi perus- ja täydennyskoulutusta kestäväan kehityksen ja globaalien kansalaistaitojen edistämiseksi. Formaalin koulutuksen lisäksi kestäväan kehityksen oppimiselle on luotava edellytyksiä non-formaalin ja informaalin oppimisen ja kansalaistoiminnan piirissä. Ennakoivaa uudelleen- ja täydennyskoulutusta tulee tarjota kaikille ikä- ja ammattiryhmille.

3. EU edelläkävijänä

”Näyttämällä uskottavasti esimerkkiä ja tukemalla viestiään diplomatialla, kauppapolitiikalla, kehitysavulla ja muulla ulkopoliittisella EU voi olla tehokas vihreän kehityksen puolestapuhuja.”

Euroopan unionilla on edellytykset pitää heikompien puolta sekä edistää oikeudenmukaisuutta ja kestäväa kehitystä maailmanlaajuisesti. Monilla Euroopan unionin toimilla ja lainsäädännöllä on vaikutuksia myös kehittyviin maihin. Vihreän kehityksen diplomatiassa on perustuttava tasavertaiseen kumppanuuteen muiden ja maiden ja toimijoiden kanssa. Vihreän kehityksen puolestapuhujana ja edelläkävijänä, EU:n on aidosti ja uskottavasti näytettävä esimerkkiä omista toiminnoista.

”EU tekee yhteistyötä kansainvälisten kumppaneiden kanssa myös kehittääkseen kansainvälisiä hiilimarkkinoita.”

EU:n yhteistyö kansainvälisten kumppaneiden kanssa kansainvälisten hiilimarkkinoiden kehittämiseksi tulee noudattaa tiukkoja vastuuvuorollisuuksia sekä ympäristötavoitteita. On erittäin tärkeää, että kansainvälisesti siirretyt päästövähennykset eivät aiheuta vahinkoa paikallisväestölle eikä luonnolle.

”Myös tulevassa kokonaisvaltaisessa Afrikka-strategiassa ja vuonna 2020 pidettävässä Afrikan unionin ja EU:n huippukokouksessa olisi otettava ilmasto- ja ympäristökysymykset keskeiselle sijalle näiden maanosien välisissä suhteissa.”

EU:n komission vihreän kehityksen ohjelman tiedonannossa nostetaan EU:n tulevasta Afrikka-strategiasta esille kestävät investoinnit, työpaikat ja työllisyys, kestävä ja puhdas energia sekä luonnonsuojelu ja NaturAfrica-aloite. EU:n Afrikka-strategian tulee perustua tasavertaiseen kumppanuuteen sekä noudattaa johdonmukaisesti Agenda2030-ohjelman kestäväan kehityksen tavoitteita ja periaatteita. Strategian on tärkeää myös vahvistaa ja tukea Pariisin ilmastopöytäkirjan toimeenpanoa, torjua köyhyyttä ja eriarvoisuutta sekä edistää ihmisoikeuksia.

”EU aikoo käynnistää NaturAfrica-aloitteen biodiversiteetin köyhtymisen torjumiseksi luomalla luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojaksi suojelualueiden verkoston”

Luonnonsuojelualueet ovat tärkeitä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. On kuitenkin

Jotta elämä olisi reilumpaa. Ihan kaikkialla.

Elimäenkatu 25-27 (5. krs) | 00510 Helsinki | +358 9 584233 | info@fingo.fi

fingo.fi

erityisen tärkeää, että alueita perustaessa paikallisväestön ja alkuperäiskansojen maa- ja metsätaloudet huomioidaan. Paikallisilla ihmisillä on arvokasta ymmärrystä ja tietoa paikallisesta luonnosta, eikä heidän elinkeinonsa ja asumisensa salliminen suojelualueilla poissulje luonnonsuojelun vaikutuksia. Päinvastoin monesti alkuperäiskansoilla ja paikallisväestöllä on positiivinen vaikutus luonnonmonimuotoisuuden turvaamisessa ja ennallistamisessa.

Kokonaisvaltaisia (vesi-maa-metsä-energia) ratkaisuja luonnonvarojen kestäväälle käytölle tulee kehittää yhdessä paikallisten kanssa. EU:n tulee edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä hyvää valvontaa ja hallintaa, esimerkiksi EU:n vapaaehtoista FLEGT-lupajärjestelmää EU:n ulkopuolisen puutavaran sertifiointimiseksi.

Luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja luonnonsuojelua tukisi myös nykyistä kattavampi ja monipuolisempi tietoperusta EU-maiden politiikkojen vaikutuksista Afrikan maihin. Nykyistä tarkemmin seurattavia vaikutuksia ovat eurooppalaisten kulutuksen ympäristöjäljet Afrikan maissa (mm. hiili- ja vesijalanjälki sekä maankäyttö) sekä materiaali- ja rahavirrat. Näiden piilovirtojen ja muiden vaikutusten seurannan tulisi olla säännöllistä. Sen käynnistämiseksi ja kehittämiseksi tulisi suunnata riittävät resurssit.

”EU:n olisi myös lujitettava nykyisiä aloitteita ja tehtävä yhteistyötä kolmansien maiden kanssa monialaisissa ilmasto- ja ympäristökysymyksissä. Tähän voi sisältyä fossiilille polttoaineille myönnettyjen tukien lopettaminen G20-sitoumusten mukaisesti.”

EU aikoo vahvistaa yhteistyötään kolmansien maiden kanssa, ja erityisesti osana Afrikka-strategiaansa, kestävään ja puhtaan energian käyttöönoton ja kaupan edistämiseksi. Energiaan liittyvässä yhteistyössä tulisi painottaa myös energiansäästöä ja -tehokkuutta. Kestävään uusiutuvan energian edistäminen sekä energiansäästön ja -tehokkuuden tukeminen tulisi sisällyttää kaikkiin energialiitännäisiin kehitysyhteistyöhankkeisiin. Hankkeita ja projekteja, jotka perustuvat fossiilisiin polttoaineisiin ei tule rahoittaa lainkaan niin EU:n sisällä kuin yhteistyössä kolmansien maiden kanssa. EU:n tulee ensisijaisesti varmistaa, etteivät EU:n jäsenmaat tue fossiilisiin polttoaineisiin perustuvia hankkeita kehitysyhteistyörahoillaan.

”EU aikoo tehdä yhteistyötä kaikkien kumppaneiden kanssa parantaakseen ilmasto- ja ympäristökestävyyttä, jotta niihin liittyvät haasteet eivät johtaisi konflikteihin, ruokaturvan heikkenemiseen tai pakkomuuttoon maiden sisällä tai välillä, ja tukeakseen oikeudenmukaista siirtymää maailmanlaajuisesti.”

Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä vahinkojen ja menetysten korvaamiseksi tarvitaan monenlaisia ratkaisuja, joita tulee kehittää yhteistyössä eri toimijoiden kanssa paikallisesti sekä huomioiden keskeisten sektoreiden toimintakyky ja yhteistyö (esim. ruokaturva, vesi, terveys, energia ja sanitaatio).

EU:n kehityspolitiikan tulee tukea köyhyyden vähentämistä ja ilmastokestävää kehitystä, eikä edistä EU:n omia intressejä muuttoliikkeen, turvallisuuden ja ulkopolitiikan saralla. Kehitysyhteistyön tulee olla ihmisoikeusperustaista eikä kehitysyhteistyötä tule ehdollistaa esimerkiksi muuttoliikkeen hillintään.

”Kauppapolitiikalla voidaan tukea EU:n ekologista siirtymää.”

Kauppapolitiikassa tulee EU:n vienninedistämisen ohella pyrkiä vahvistamaan

Jotta elämä olisi reilumpaa. Ihan kaikkialla.

Elimäenkatu 25-27 (5. krs) | 00510 Helsinki | +358 9 584233 | info@fingo.fi

fingo.fi

kauppakumppanimaiden kapasiteettia siirtyä kestäväan ja vähähiiliseen talouteen ihmisoikeusperustaisesti. Kauppasopimusten on oltava johdonmukaisia ilmastotoimien ja kestäväan kehityksen kanssa. Näin ollen sopimusten vaikutukset ympäristöön ja eri ihmisryhmiin on huomioitava. EU:n kauppasopimukseen on hyvä sisällyttää viittaus Pariisin ilmastopimuksen tavoitteisiin, mutta tämän lisäksi tulee varmistaa, että kauppapolitiikka johdonmukaisesti tukee Pariisin ilmastopimuksen tavoitetta rajoittaa maapallon lämpeneminen 1,5 asteeseen.

Ympäristöhyödykkeiden ja –palveluiden kaupan helpottamisen rinnalle tarvitaan selkeitä sääntöjä, jotka rajoittavat ympäristölle haitallisten tuotteiden kauppaa ja päästöjen ulkoistamista. Kauppasopimusten kestäväan kehityksen kappaleiden tulisi olla sitovia ja sanktioituja. On myös varmistettava, ettei kauppasopimukseen sisälly esimerkiksi investointisuojan muodossa rajoituksia toimille, jotka edesauttavat siirtymää vähäpäästöisempiin ja kestävämpiin tuotanto- ja kulutustapoihin.

”EU:n kansainvälisen yhteistyön ja kumppanuuden politiikan olisi jatkossakin autettava kanavoimaan sekä julkisia että yksityisiä varoja siirtymän toteuttamiseen.”

EU tulee sitoutua 1,5 asteen päästövähennyspolkuun myös budjetissaan, linjaamalla kansalliset ja alueelliset investointiprioriteetit uusien ilmastotavoitteiden mukaisiksi ja ohjaamalla vähintään 40% budjetista ilmastotoimiin.

4. Aika toimia – yhdessä: eurooppalainen ilmastopimus

”Kansalaisten ja kaikkien sidosryhmien osallistuminen ja sitoutuminen on ratkaisevan tärkeää Euroopan vihreän kehityksen ohjelman onnistumisen kannalta.”

Kansalaisten osallistaminen kestäväan tulevaisuuden rakentamiseen on ratkaisevan tärkeää. Kansalaisyhteiskuntien ja erityisesti haavoittuvimpien ryhmien edustus ja kuuleminen vahvistaa kansainvälistä ilmastotyötä ja sen edellyttämää yhteistyötä. Paikallisilla ihmisillä on ymmärrystä ja tietoa ilmastomuutoksen paikallisista vaikutuksista, sopeutumistavoista ja kestävästä ratkaisusta. Erityisen tärkeää on kuulla kaikkia sukupuolia tasa-arvoisesti sekä nuoria ja lapsia, joiden tulevaisuudesta neuvotellaan. Tarvitaan kanavia aitoon, merkitykselliseen dialogiin erilaisten järjestöjen, väestöryhmien ja kansalaisliikkeiden kanssa.

Globaali kansalaiskasvatus vahvistaa kansalaisten tietoja, taitoja ja motivaatiota osallistua systeemitason muutosten toteuttamiseen, siksi sen edistämiseksi tarvitaan aktiivisia toimia. Kansainvälisen asiantuntijajoukon laatima [Envision 4.7: Roadmap in support of Target 4.7 \(2019\)](#) tukee Green Dealin tavoitteita kansalaisten sitouttamisesta ja on hyödyllinen väline sitoumuksen toimeenpanossa.

Faktoihin perustuvan ilmastotiedon tarjoamisen lisäksi on nostettava esille ratkaisuja ja toimintamalleja, jotka luovat toivoa ja innostavat kansalaisia aktiivisiin toimiin. Lukuisat kansalaisjärjestöt tekevät jo nyt työtä ilmastomuutokseen liittyvän viestinnän, kasvatuksen ja koulutuksen parissa ja tarjoavat kansalaisille tiloja toimia yhdessä kunnianhimoisten toimien puolesta niin yksilö- kuin ryhmätasolla. Järjestöjen työssä korostuvat ratkaisukeskeisyys, innovointi ja kansalaisvaikuttaminen. Hyviä käytäntöjä on, mutta laajojen ihmisryhmien saavuttaminen edellyttää resursseja ja yhteistyötä sektorirajat ylittäen.

Jotta elämä olisi reilumpaa. Ihan kaikkialla.

Elimäenkatu 25-27 (5. krs) | 00510 Helsinki | +358 9 584233 | info@fingo.fi

fingo.fi

Lisätiedot Rilli Lappalainen, johtaja – kestävä kehitys (rilli.lappalainen@fingo.fi), p. 0505613456

Jotta elämä olisi reilumpaa. Ihan kaikkialla.

Elimäenkatu 25-27 (5. krs) | 00510 Helsinki | +358 9 584233 | info@fingo.fi

fingo.fi